Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, 1937-01-13, iš Kauno – į Tilžę

Mielas Juozapas, / Tik ką buvau pas Adolpą, – taip pat atskirame kambary, – siunčia visiems labų dienų, bet padaryti nieko neprašė.

Mielas Juozapas,

Tik ką buvau pas Adolpą [1], – taip pat atskirame kambary, – siunčia visiems labų dienų, bet padaryti nieko neprašė.

Miško medžiaga pačiame miške – nieko nepabrango dar, o pabrangino ją lentpjūvės, 10–15–20 %; brangsta ir mūro dalykai, – tai kad vargu ar skirtumas tarp medžio ir mūro bus sumažėjęs. Mūras vis dėlto – brangus daiktas. Statosi mūrinius namus, vieno buto, plotas beveik kaip pas mus, o sąmata – 40. 000 Lt (na, žinoma, parketas, centralinis šildymas etc.). Iš Taupomųjų kasų paskolą duoda už įkeistą turtą arba už apdraustą – įkeičiant draudimą, duoda iki 75 % turto vertės. Jokių ypatingų protekcijų nereikia. Pas Landsbergį [2] kreiptis – nepatartina, – ir brangus, ir susikalbėt sunku, ir jam objektas – per mažas. Nepatartina ir pas mano architektą [3], – per jaunas, neprityręs, ir laiko neturi. Gal geriausia būtų Kazimiero [4] architektas [5], – jis stato mažesnių namų nemaža, turi ir gatavų projektėlių, iš kurių galima pasirinkti, o paskui – jis tai detalizuotų jau. Už vieną projektą (be statybos priežiūros bei darbo braižinių – nedaug tereik mokėti). Aš jo nepažįstu, bet Kazimieras jį labai giria (nors pats namų jau nebestato ir nustos gautąjį kreditą).

Jei sklypas pasilieka toks, kaip dabar – tai kokia prasmė jį aptverti? Sukišti pinigus į tvorą ir juos tik pūdyti? Tvora būtų prasmės aptverti, jei manytum sklypą tvarkyti ir sodinti medžius. Ir tai tavo sklype tvora – neaktualu: iš trijų pusių aptverta, iš ketvirtosios – Reinhardto [6] sklypas ir namai, – tai kad tau su tvora skubėti nėra jokio reikalo ir prasmės. Kas kita – [1r] // sklypo tvarkymas ir sodinimas. Sodinti – ne visus krūmus ar medelius – bent jų dalį – ne tik galima, bet ir reikia. Negi po visą sklypą statybos medžiagą tampys. Paliksi vietos aplink namus, o kita – reikia tvarkyti. Sklypą išarti ir pradėti įtręšti – reikia, bet pirma reikia nusistatyti, kurioje vietoj bus namai (ne arčiau nuo Dabušio [7] sklypo, kaip 8–8 1/2 metro). Nustatyti reikia, kur bus namai, kur ir kokie krūmai bei medžiai bus sodinami, – reikia pačiam sudaryti viso to planas. Kur kas jaukiau bus, kaip prie naujų namų bus jau medžiai. Žemės (ir tvoros) darbus atlieka betarpis tavo kaimynas iš vakarų: senis [8] dirba medžio darbus, o jo žentas turi arklį, ūkio padargus ir atlieka žemės darbus. Dabar, žinoma, sklype nėra kas daryti, o per žiemą kas nors iš jūsų gi atvažiuos, supažindinsiu, galėsite betarpiai pasikalbėti. Sklypo tvarkymo planą laikas jau dabar daryti. Vanduo pas mus visur paviršutinis, bet drenažo – niekas nedaro, – nėra ypatingo reikalo, o drenažas sudarytų daug sunkumų (kur nuleist?). Reinhardas, parduodamas sklypą, matavo neblogai (jis ir matininkas), bet pradedant darbą sklypo rubežiai reikės patikrint ir sužymėti.

Mano rašomoji mašinėlė – „Corona“, – prieš Naujus metus pakeičiau į naują laidą. „Coroną“ turiu jau 15 metų, esu patenkintas. „Royal“ – visai nepažįstu, o „Underwood“ – labai geros, tvirtos ir praktiškos. Naujos „Underwood“ Kaune kainuoja 475 Lt (mano „Corona“ – 425), – ji truputį mažesnė už „Coroną“, bet veikia labai gerai. Perkant tą ar kitą – nereikia imti pats mažasai tipas – tos jau prastesnės kiek.

Laikraščių Liolei [9] dar neužusakiau, bet netrukus užusakysiu.

Labų dienų Tau [10] ir p. Bronei [11] nuo mūsų visų [12].

Balys [13]

1937 saus. 13 d. [14] [1v] //

KOMENTARAI

[1] Adolfas Sruoga (1887–1941) – vyresnysis Balio Sruogos brolis. Nuo 1927-10-18 iki 1933-11-14 Pašto valdybos direktorius. Nuo 1933-10-14 izoliuotas Kauno sunkiųjų darbų kalėjime. 1935-02-18–26 Kauno apygardos teismo pripažintas kaltu ir nuteistas 15 metų kalėti Kauno sunkiųjų darbų kalėjime dėl pašto ženklų padirbinėjimo, nelegalaus jų platinimo, už juos gautų pinigų pasisavinimo, naudojantis tarnybine padėtimi.

[2] Vytautas Landsbergis-Žemkalnis (1893–1993) – architektas. Modernizmo architektūros Lietuvoje pradininkas. 1913–1916 m. studijavo architektūrą Rygos politechnikos institute. 1925 m. baigė Romos aukštąją architektūros mokyklą. 1926–1938 m. dirbo Kaune įvairiose įstaigose (plačiau žr. Jolita Kančienė, „Vytautas Landsbergis-Žemkalnis“, in: https://www.vle.lt/straipsnis/vytautas-landsbergis-zemkalnis), (2026-07-10).

[3] Vladimiras Zubovas (1909–2007) – architektas. 1934 m. baigė Berlyno aukštąją technikos mokyklą. 1935–1940 m. Kauno karo butų valdybos inžinierius architektas (plačiau žr. MELC, „Vladimiras Zubovas“, in: https://www.vle.lt/straipsnis/vladimiras-zubovas-1), (2026-07-10).

[4] Kazimieras (Kazys) Sruoga (1899–1974) – ekonomistas. 1936–1940 m. bendrovės „Maistas“ direktoriaus pavaduotojas (plačiau žr. MELC, „Kazys Sruoga“, in: https://www.vle.lt/straipsnis/kazys-sruoga), (2026-07-10).

[5] Kazimieras Sienkevičius (g. 1894) – statybų inžinierius architektas, Ghento universiteto Belgijoje absolventas: „Kazys Sienkevičius – inžinierius, baigęs inžinerijos mokslus Vakarų Europoje, prisidėjęs prie tarpukario modernizmo pastatų kūrimo. Kaune sukūręs per 68 projektus, bet dar iki galo nėra visi atrasti. Kūrė laikydamasis funkcionalizmo architektūros stiliaus, priklausė funkcionalistų architektų kartai. Prisidėjo didžiausio statybų bumo tarpukario laikotarpiu, ketvirtajame ir penktajame dešimtmečiais.

Sienkevičius labiausiai pasižymėjo, sudarydamas privačių medinių ir mūrinių namų projektus bei projektuodamas keletą visuomeninės paskirties pastatų: kino teatrą, ligoninę-sanatoriją tuometiniame Kauno priemestyje. Kaune yra išlikusių daug K. Sienkevičiaus suprojektuotų pastatų. Vieną Naujamiesčio gatvę galėtume pavadinti jo vardu, nes beveik visi pastatai toje gatvėje sukurti šio inžinieriaus“ (plačiau žr. [Be autoriaus], „Gražinkime Kauną“, in: https://grazinkimekauna.wordpress.com/tag/architektura), (2026-07-10).

[6] Teodoras Reingardas (1883–1947) – buvęs jūrininkas, karininkas. 1937 m. – inžinierius, projektavęs namus, prižiūrėjęs statybos darbus, matininkas. Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje, jo sklypas buvo tuometinėje Ramiojoje g. 17 (dabartinėje Balio Sruogos gatvėje).

[7] Stasys Dabušis (1889–1974) – kalbininkas, vertėjas. 1927–1938 m. Švietimo ministerijos Knygų leidimo komisijos darbuotojas. Sruogų kaimynas Kaune (plačiau žr. Algirdas Sabaliauskas, „Stasys Dabušis“, in: https://www.vle.lt/straipsnis/stasys-dabusis), (2026-07-10).

[8] Andrius Daniulaitis (1880–1948) – statybininkas, dailidė, Balio Sruogos kaimynas Kaune, Žaliakalnyje. Jis taisė Balio Sruogos name paliktas statybininkų klaidas. Jo sklypas buvo greta Juozapo Sruogos sklypo.

[9] Leonardas Sruoga (1921–1983) – vyriausias Adolfo Sruogos ir Tatjanos Zavarinos-Sruogienės sūnus.

[10] Juozapas Sruoga (1886–1957) – vyriausias Balio Sruogos brolis. Teisininkas, diplomatas, Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, 1934–1940 m. Lietuvos konsulas Tilžėje.

[11] Bronė Jazbutytė-Sruogienė (1896–1950) – Juozapo Sruogos žmona.

[12] Juozapui Sruogai ir jo šeimai linkėjimų siuntė Balio Sruogos žmona Vanda Daugirdaitė-Sruogienė (1899–1997) – 1928–1939 m. Kauno III valstybinės gimnazijos istorijos mokytoja, ir rašytojo dukra Dalia Sruogaitė (1925–2015) – Kauno III valstybinės gimnazijos mokinė.

[13] Balys Sruoga (1896–1947) – Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto dėstytojas; nuo 1932 m. – profesorius.

[14] Balys Sruoga laiške atsakė į anksčiau jam užduotus Juozapo Sruogos klausimus:

„Mielas Boleslavai,

Ačiū tau už laišką ir suteiktas žinias. Sklypo parduot nemanau. Noriu statyti namus; bet girdėjau, kad dabar labai pabrango miško medžiaga (nuo 50 ligi 80 %). Taigi gal dabar ir mūrinis namas nedaug brangiau kainuos. Manau jau rimtai rūpintis namų pliano sudarymu. Žinoma, iš karto reikia patiems nusistatyti, ko norime, o paskui jau kreiptis pas architektą. Sakoma, kad architektui užtenka 200 Lt, ar tiesa? Tu, be abejo, patarsi kreiptis pas p. Liandsbergį, bet jis man atrodo per moderniškas, – o, be to, gali būti ir brangesnis už kitus? – Kaslink medžių arba krūmų sodinimo, tai turbūt apie tai per anksti galvot, nes statant namus juos ištryps. – Bet, rodos, patariama sklypą suarti. – Tą aš norėčiau padaryti. Norėčiau ir tvorą pastatyti, bet į ką kreiptis? Kas tai gali padaryti ir kiek kainuotų žemės suarimas bei tvoros pastatymas? Jeigu galima būtų gauti iš Taupomųjų kasų paskolą, tai tuomet galima būt rimtai manyti ir apie patį statymą. – Ar nežinai, kokiomis sąlygomis gaunama paskola; ar reikalinga koks nors užtarimas (protekcija)?

Ar nereiktų nustatyti sklypo vandens gilumą ir kas tai galėtų padaryti? Gal kartais reikalinga drenuoti sklypą. – Be to, būtų ne pro šalį ir patį sklypo plotį patikrinti. Rodos, buvęs sklypo šeimininkas jį matavo tik žingsniais. – Jeigu tu turi patikiamą meisterį, tai tegul jis padaro pasiūlymą del tvoros. Žinoma, gal patvory iš kai kurių pusių būtų galima pasodinti krūmelių eilę arba nors kampuose pasodinti keletą medelių. – Lauksiu tavo patarimų ir nurodymų. –

Nesenai buvau gavęs laišką iš Liolės. Jis gana įdomus; laišką pasiunčiau Kazimierui, tai tu gausi iš jo pasiskaityti. Pernai metais aš siuntinėjau jam „Mūsų kraštą“,„Jaunąją kartą“ ir „Lietuvos sparnai“. Gal tu galėtum tuos laikraščius užprenumeruoti mano sąskaiton. Man tiesiog per paštą tai nesinorėtų daryti. Kas buvo užprenumeravęs 1936 metais „Karį“? Ar jis bus užprenumeruotas ir šiems 1937 metams? – Jeigu ne, – tai tuomet aš turėsiu tai padaryt ir prašysiu tavęs užsakyti jį mano s-ton.

Adresas: „Encornaçion, Cassilla de Correo N 29.
Paragvay. Senor L. S…-a“. –

Tuo tarpu tiek. –

Del globėjų aš pats nežinau, ką daryt. Kaslink įsisenėjimo, tai prie progos pasiteirausiu per pažįstamus. Naujus metus sutikome Tauragėj pas karininkus (naujoj Ramovėj). 3/I buvome Šilutėj – pas Senkų; ten buvo didelis, gražus priėmimas (susipažinau su gubernat. Kubiliūnu). Per Tris Karalius norėjome vykti į Švėkšną pas prel. Maciejauską, bet pabijojau susirgti gripe – nes jaučiausiu nekaip. Per šventes smarkiai sirgo gripe Jolita.

Mano auto laikas nuo laiko vis streikuoja: staiga nestartuoja. Tai jau man įkyrėjo. –

Geriausių linkėjimų poniai Vandai, tau ir Daliutei iš mūsų visų.

Brolis Juozapas

Tilžė 1937 I 8.

P. S. Tu, rodos, turi mažą rašomąją mašinėlę? Aš noriu irgi įsigyti; gal patartum kokią? Aš manau „Royal“ arba „Underwood“. – Ar jos praktiškos, pakankamai stiprios ir šiaip ar geros?

J.“ (Juozapo Sruogos laiškas Baliui Sruogai, iš Tilžės – į Kauną, 1937-01-08, [rankraštis], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 857, l. 1r–v, 2r–v).